

**Viru-Nigula Vallavolikogu
Viru-Nigula Vallavalitsus**

VIRU-NIGULA VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2025–2029

Viru-Nigula vald 2025

Sissejuhatus	3
1. Majanduslik olukord riigis	4
1.1. Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos 2024	4
2. Sotsiaalmajanduslik olukord Viru-Nigula vallas.....	6
3. Eelarvestrateegia eelarveosad.....	10
3.1. Põhitegevuse tulud	10
3.2. Põhitegevuse kulud	14
3.3. Investeermistegevus.....	16
3.4. Finantseerimistegevus.....	19
4. Ülevaade vallast.....	21
5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem	22
6. Arvestusüksuse võlakoozem.....	23
7. Finantsvõime	24

Sissejuhatus

Viru-Nigula valla eelarvestrateegia on koostatud vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses (edaspidi *KOFS*) § 20 sätestatule. Eelarvestrateegia koostamine on kohalikele omavalitsustele (edaspidi *KOV*) kohustuslik alates 2012. aastast.

Eelarvestrateegia koostamise eesmärk on tagada valla eelarvestamise jätkusuutlikkus pikemas ajalisel raamistikus. Tegemist on eelseisvate aastate rahalisi võimalusi käsitleva finantsplaaniga, mis lähtub selle koostamise hetkel kasutada olnud teabest ja poliitilistest seisukohtadest. Üldjuhul koostatakse eelarvestrateegia samaaegselt valla arengukavaga. Sellise sammuga soovitakse saavutada nimetatud kahe dokumendi parem läbimõtestatus ja kooskõla, samuti mõjusam ja tõhusam kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmine, parem eri valdkondade valitsemise koostöö ning suurem selgus, et mida avaliku rahaga tehakse. Vastavalt *KOFS* § 20 lõikele 1 koostatakse eelarvestrateegia arengukavas püstitatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegiat korrigeeritakse vajadusel igal aastal 15. oktoobriks tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest, täpsustades eelseisva aasta kavasid ning täiendades prognoosi aasta võrra.

Eelarvestrateegias kohandatakse valla plaane vastavalt muutustele majanduskeskkonnas ning valla arengu eesmärkidele.

Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos perioodiks 2025–2029, mis hõlmab eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse kulud, olulisemad tegevused investeeringute osas, investeeringute kogumaksumuse prognoosi ja võimalikud finantseerimisallikad. Tuuakse välja eeldatav finantseerimistegevuse maht vaadeldaval perioodil ja likviidsete varade muutus, samuti informatsioon eelarvestrateegia perioodiks kavandatavatest kohalike maksude ja maamaksumäära muudatustest. Arengukava koos eelarvestrateegiaga on aluseks valla iga-aastase vallaeelarve eelnõu koostamisele. Eelarve kaudu tagatakse valla arenguks vajalikud ressursid kalendriaasta jooksul. Viru-Nigula valla arengukavas püstitatud eesmärkide ja vastavate tegevuste elluviimiseks on vajalik kindlustada valla tulubaasi stabiilsus ja jätkusuutlikkus ning finantsiline iseseisvus.

Eelarvestrateegia perioodi tegevuste planeerimisel on eesmärkideks seatud:

- positiivne põhitegevuse tulem;
- investeeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest;
- võlakoormuse võimalikult madal tase;
- erinevate toetusrahade kaasamine vajalike investeeringute teostamiseks;
- finantsdistsipliini tagamise meetmetest kinnipidamine.

1. Majanduslik olukord riigis

1.1. Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos 2025

Käesoleva majandusprognoosi koostamist raskendab asjaolu, et riigi valitsus on tegemas olulisi eelarveotsuseid, mis mõjutavad mitte ainult riigi, vaid ka kohalikke omavalitsusi. Kuigi need otsused on vajalikud eelarveseisu parandamiseks ja Euroopa Liidu eelarvepoliitika raamidesse mahutamiseks, võib nende mõju ulatuda ka Viru-Nigula valla arengusse. Prognoos sisaldab kahte arengustsenaariumi:

- **Alusstsenaarium:** Majanduse ja eelarve areng täna kehtivate seaduste kohaselt, mille põhjal prognoositakse, et majandus pöördub 2024. aasta lõpus kasvule;
- **Koalitsioonileppe stsenaarium:** Selle stsenaariumi kohaselt kehtestatakse suuremad eelarveseisu parandavad meetmed, mis võivad oluliselt mõjutada kohaliku tasandi tulu- ja kulustruktuure.

Majanduse üldine areng ja prognoos

Alusstsenaariumi järgi pöördus Eesti majandus 2024. aasta lõpus kasvule, kuid siiski on aasta lõikes prognoositud 1-protsendiline langus. Erilised väljakutsed on seotud madalate ekspordimahudega ja tasakaalustamata sisemajanduse arenguga. Viru-Nigula valla puhul, kus on oluline tööstuse ja põllumajanduse sektor, on tähtis, et välisnõudlus, eriti eksporditurgude elavnemine, mõjuks positiivselt kohaliku majanduse käekäigule. 2025. aastal võib oodata ekspordi languse jätkumist, kuid järgmisel aastal on oodata ekspordimahu taastumist, ulatudes 2022. aasta tasemele 2027. aastaks. Samuti võiks see positiivselt mõjuda valla ettevõtete, eriti tööstusettevõtete ja eksportivate firmade arengule.

Sissetulekud ja tarbimine

Viru-Nigula valla elanike sissetulekud peaksid kasvama koos riigi majanduse elavnemisega. Eratarbimise tõus tuleb sissetulekute kasvu ja intressimaksete vähenemise arvelt. Prognoositakse, et 2025. aastal ületab sissetulekute kasv hinnatõusu ning tingimused tarbimise kasvu jaoks on soodsad. Valla sisemajanduses on oluline, kuidas suureneb kohaliku tarbimise maht ja kuidas valla teenused suudavad sellele vastata.

Tööturg ja palgakasv

Viru-Nigula vallas tööpuudus tõusis veidi 2024. aasta lõpus ning stabiliseerus 2025. aasta keskpaiku. Vaatamata sellele, et tööpuudus võib püsida kõrgemal tasemel kui riigi keskmine, peaks vallal olema võimalus pakkuda rohkem tööturuvõimalusi, eriti kui arvestada teenus- ja tööstussektorite kasvu.

Palgakasvu prognoositakse vähenemist, kuid see võib pakkuda väljakutseid kohalikus omavalitsuses, kus teenuste osutamine ja sotsiaalteenused võivad vajada lisainvesteeringuid, et tagada elanike elatustase.

Koalitsioonileppe mõju

Koalitsioonileppes kavandatud maksuseaduste muutused, sealhulgas käibemaksu ja aktsiiside tõus, võivad ajutiselt kiirendada tarbijahindade kasvu, mõjutades negatiivselt kohalike majapidamisi ja tarbimist. Samuti toob koalitsioonileppe stsenaarium kaasa eelarvepuudujäägi suurenemise ja riigi võlakoormuse kasvu, mis võib mõjutada ka kohalike omavalitsuste rahastamisvõimalusi.

Eelarvepuudujäägi ja võlakoormuse kasv, mille prognoos on 2025. aastal 3% ja 2028. aastal 3,8% SKPst, võib sundida valda rohkem keskenduma kulude optimeerimisele, samas kui riiklikud toetusmeetmed võivad pakkuda teatud rahalist leevendust. Koalitsioonileppe meetmete mõju peaks olema eriti tuntav 2025. aastal, mil majanduskasv aeglustub ning tarbijahindade tõus võib ulatuda 4,2%-ni.

Eelarvepuudujääk ja võlakoormus

Eelarvepuudujäägi prognoos on 2025. aastal 3% ja 2025. aastal võib see ulatuda 2,4%-ni SKPst. Seetõttu on oluline, et Viru-Nigula vald arvestaks prognoositavate rahastamisvõimaluste ja -piirangutega, et planeerida oma eelarvet vastavalt riigi üldisele eelarveseisundile.

Tabel 1. Rahandusministeeriumi majandusprognoosi põhinäitajad 2024–2029

Näitaja	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Tarbijahinnaindeks	3,8%	4,2%	2,2%	2,0%	2,0%	2,0%
Töötuse määr (% tööjõust)	7,7%	7,5%	6,3%	6,3%	6,3%	6,3%
Keskmine brutokuupalk	1951	2040	2141	2244	2347	2450
Keskmine brutokuupalga kasv	2,6%	0,3%	2,7%	2,7%	2,5%	2,2%

Tabel 2. Eesti Panga majandusprognoosi põhinäitajad 2024–2027

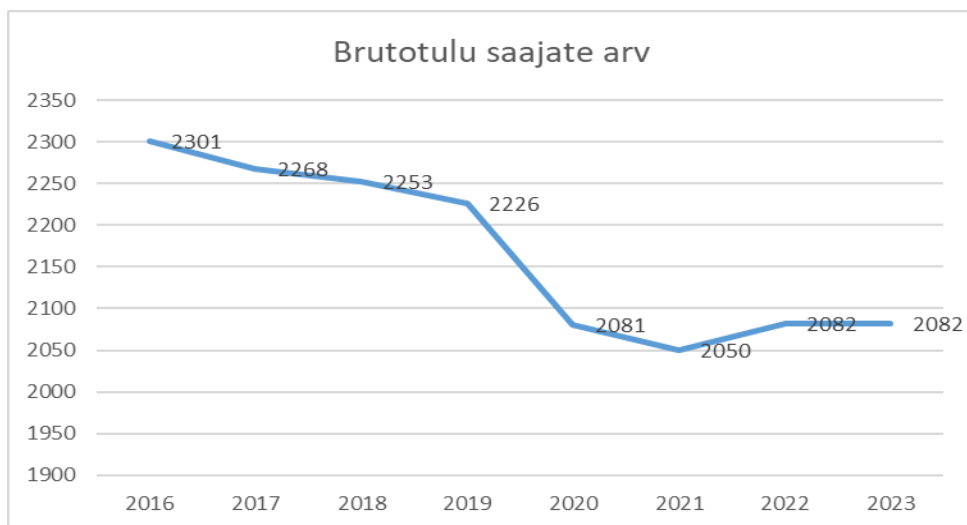
Näitaja	2024	2025	2026	2027
Tarbijahinnaindeks	3,5%	3,8%	3,6%	2,5%
Töötuse määr (% tööjõust)	7,6%	7,7%	7,6%	7,6%
Keskmine brutokuupalk	1959 €	2049 €	2147 €	2147 €
Keskmine brutokuupalga kasv	6,9%	5,4%	5,3%	5,3%

2. Sotsiaalmajanduslik olukord Viru-Nigula vallas

Viru-Nigula valla majanduslik analüüs näitab, et ühinenud vald on oma näitajate poolest nn pisut alla keskmine Eesti vald, kus pisut võimekam piirkond on Kunda linn ja Viru-Nigula alevik, arengus veidi tagasihoidlikum on Aseri piirkond. Hinnangu aluseks on piirkondade brutotulu saajate suhtarv elanikest, keskmine brutotulu (sh keskmine palk) keskmine tööhõive, töötuse määr ja nende näitajate dünaamika.

Viru-Nigula vallas on seisuga 01.01.2025 5635 elanikku. 01.01.2024 seisuga oli 5631 elanikku (suurenemine 4 elanikku).

Brutotulu saajate arvu muutusi Viru-Nigula vallas alates 2016. aastast kuni aastani 2024 iseloomustab joonis 1.

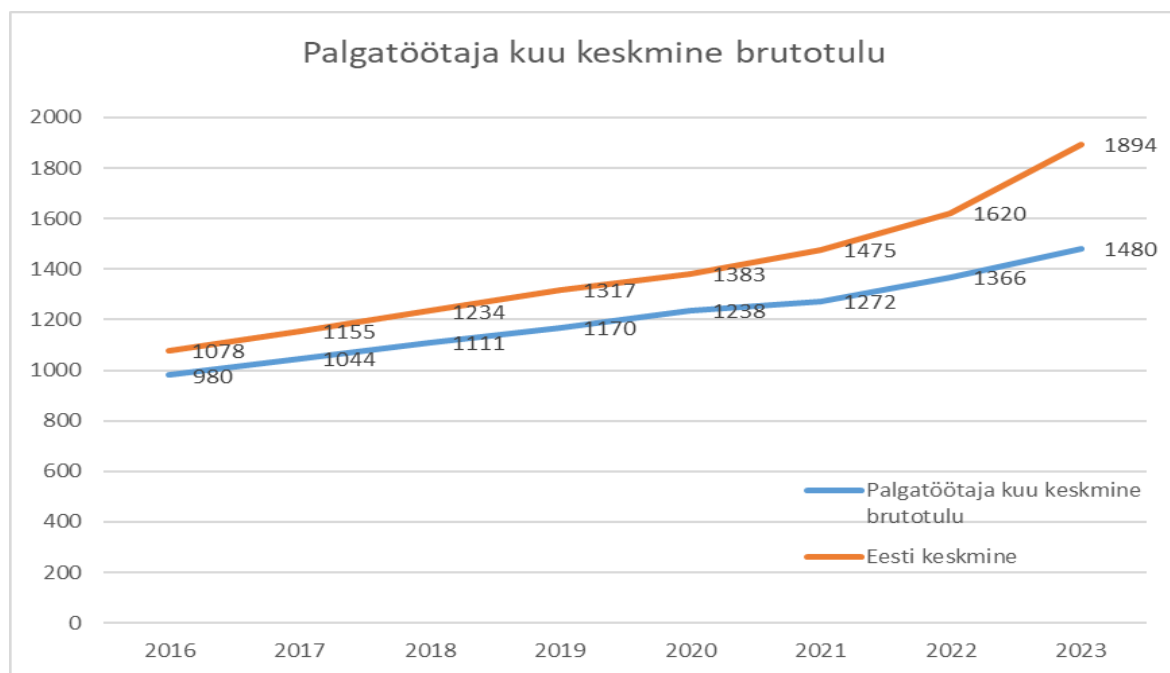

Joonis 1. Brutotulu saajate arv Viru-Nigula vallas 2016–2023

Brutotulu saajate arvu langus 2020. aastal on põhjustatud suurtest koondamistest eraettevõtluses. Langus jätkus ka 2021. aastal. 2022. aastast on märgata väikest tõusu, kuid 2023. aasta esimene pool näitab juba selgelt töötute arvu kasvu, samas aasta keskmine jääb 2022. aastaga samale tasemele.

Brutotulu saajate arvu stabiilsuse tagab majanduslik olukord, kus pisut väheneva rahvaarvu juures tööhõive tänu pensioniea nihkumisele, elanike tervislikule seisundile ja lõimumisele paraneb, mis tagab maksumaksjate arvu stabiilsuse vähemalt järgneva viieks aastaks.

Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu prognoos on pigem tagasihoidlik ja jääb alla riigi keskvalitsuse prognoosile, mis omakorda peaks olema turvaline võttes arvesse võimalikke majanduse langusest (või muudest teguritest) tingitud riske.

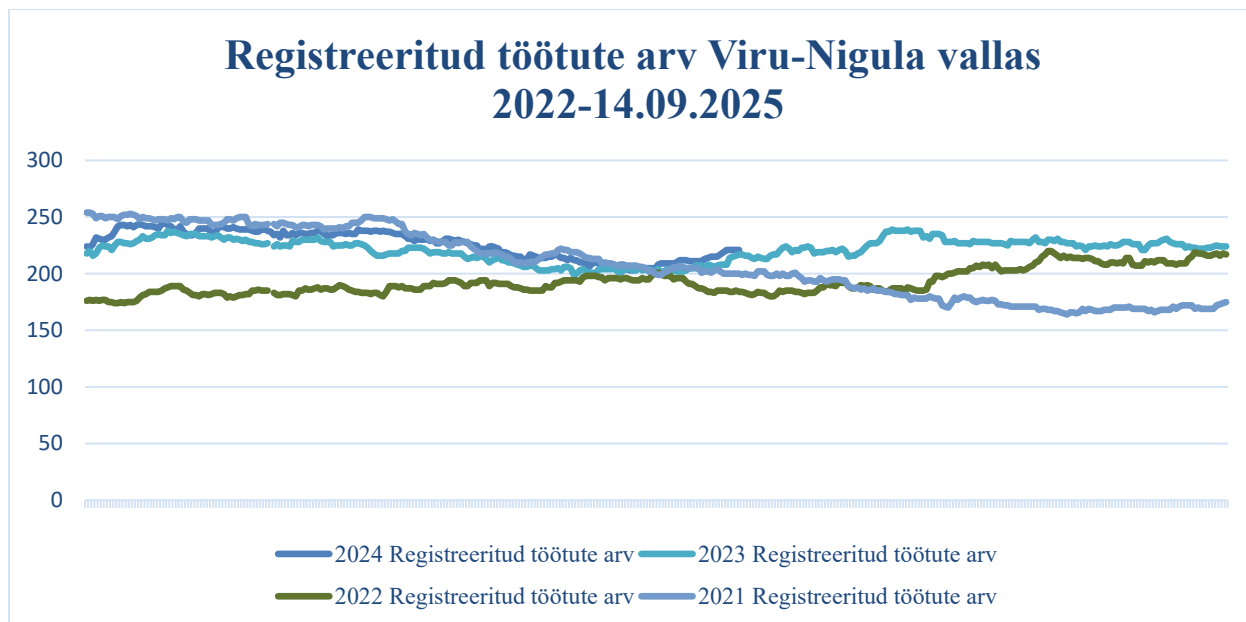
Joonis 2. Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu Viru-Nigula vallas 2016–2023³

Palgatöötaja keskmise brutotulu sees on ca 80-85% keskmine palk, emapalk, koondamishüvitised, juhatuse-nõukogude hüvitised jne.

Kindlasti on veel teisi näitajaid, mis mõjutavad kaudselt füüsilise isiku tulumaksu (FIT) laekumist. Neist olulisemad, et kui palju on ühes või teises ettevõttes Viru-Nigula enda inimesi ja töötajaid teistest omavalitsusüksustest ning kuivõrd see sisemine struktuur ettevõttes muutub. Samuti ümbrikupalga osakaal kogu sissetulekust ja selle osakaalu muutumine prognoosiperioodil, mida peetakse ka üleriigiliseks probleemiks.

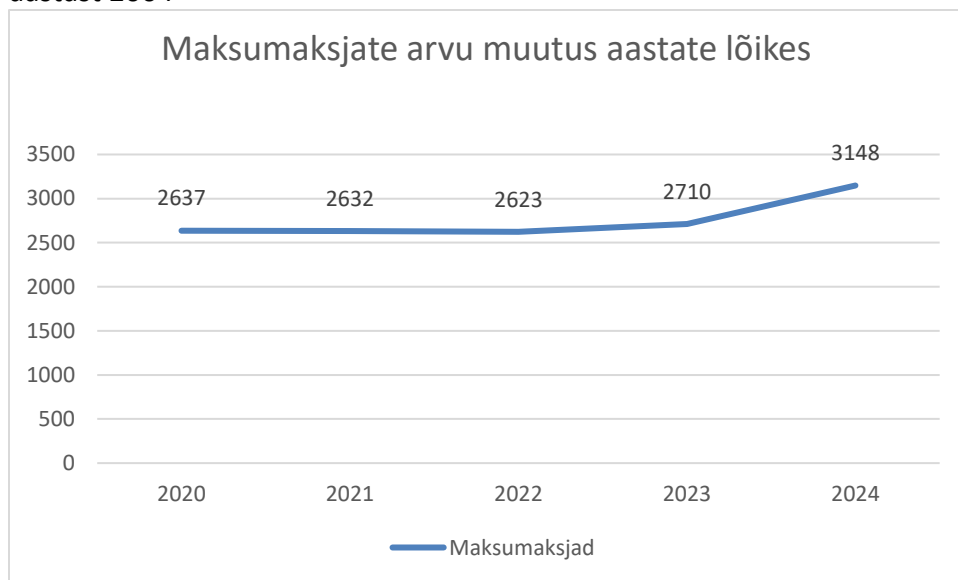
Sotsiaalmajanduslikku olukorda näitab ka oluliselt töötuse määr. Analüüsi aluseks on võetud töötukassa veebilehelt andmed registreeritud töötute arv päeva seisuga. Töötusmäär Viru-Nigula vallas näitab alljärgnev tabel. Joonises 3 on välja toodud töötuse määr Lääne-Virumaal.

Allolev joonis näitab registreeritud töötute trendi päeva kaupa Viru-Nigula vallas, aastate lõikes.

Joonis 3. Registreeritud töötud päeva seisuga

Maksumaksja – isik, kes maksuseaduses sätestatud tingimustel ja korras on kohustatud maksu maksma. Maksumaksjate hulk on sõltuvuses majandustsükliga kui ka ühiskonnas toimuvate muutustega (linnastumine, rahvastiku vananemine). Maksumaksjate andmed on avalikult kättesaadavad Rahandusministeeriumi kodulehelt ning andmed selle kohta on olemas alates aastast 2004².

Joonis 4. Maksumaksjate arvu muutus 2020-2024 (5 kuu keskmine 2024)⁶

Viru-Nigula valla lähimineviku finantsnäitajate kokkuvõtte tugevuste ja nõrkuste kohta:

Tugevused

- Mõistlik võlakoormuse tase.
- Omafinantseerimise võimekuse näitaja on veidi üle 1,0. Vald suudab panustada omavahenditest piirkonna arengusse (omafinantseerimise võimekuse näitaja peab olema vähemalt 1,0).
- Tulude (sh tulumaksu laekumise) kasv.
- Investeeringute suurenemine, kaasrahastamise leidmise võimekus.

Viru-Nigula	2024 täitmine	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve
Põhitegevuse tulude muutus	-	0%	5%	4%	5%	4%
Põhitegevuse kulude muutus	-	5%	1%	2%	2%	2%
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,05	1,00	1,04	1,05	1,08	1,09

Nõrkused

- Elanike arv on vähenenud varasematel aastatel.
- Maksumaksjate arvu langustrend.
- Sõltuvus riigieelarvest.
- Piirkonna keskmine brutopalk jääb alla riigi keskmisele.

Käesolevas strateegias on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude prognoosimisel lähtutud Rahandusministeeriumi prognoosist ja valla eelarve eelnevate aastate dünaamikast.

Koalitsioonilepe 2025-2027

Eesti Reformierakond ja Erakond Eesti 200 sõlmisid 24. märtsil 2025. aastal Toompea lossi valges saalis koalitsioonileppe ehk valitsusliidu programmi aastateks 2025-2027. Leppele kirjutasid alla Riigikogu liikmed mõlemast erakonnast.

Koalitsioonilepe koosneb erakondade poolt sõlmitud aluslepingust ja volikogude poolt heaks kiidetud valdkondade plaanidest. Eesti 200 ja Reformierakond jagavad visiooni tugevamast, jõukamast ja turvalisemast Eestist, kus vabadus, vaba eneseteostus, heaolu ja õiglus on tagatud iga inimese jaoks. Liberaalne ja parempoolne valitsus usaldab oma inimesi ja ettevõtteid ning annab neile suurema vastutuse. Meie riik peab olema innovatiivne, lihtne, kiire ja tõhus, et riik töötaks kodanike ja ettevõtete kasuks, mitte nende vastu. Riik, kus soositakse ettevõtlust ja inimeste ettevõtlikkust, kus saab lihtsasti katsetada uusi lahendusi ja teha investeeringuid.

Meie sihiks on ehitada koos Eesti, mis on üks kõige turvalisemaid riike Euroopas. Eesti, mille kaitsevõime ja kaitsetahe peletab iga agressori ja kus vabad kodanikud saavad ja tahavad panustada riigi arendamisse ja kaitsmisse.

Eesti, kus hoolime oma elukeskkonnast, kasutame loodusvarasid ja ressursse vastutustundlikult ja ettevõtetele uusi võimalusi luues. Eesti, kus on maailma parim haridus ja kvaliteetne tervishoid.

Eesti, kus peame tähtsaks vaba meediat, kodanikuvabadusi ja kus arendame ja hoiame oma kultuuri ja keelt.

Uute riigieelarveliste kohustuste võtmisel lähtume vastutustundlikkuse põhimõttest, otsused langetame kaalutletult ning tuginame riigi eelarvelisele võimetele vastavalt. Lõplikud otsused teeb valitsus riigi eelarvestrateegia koostamise raames.

3. Eelarvestrateegia eelarveosad

3.1. Põhitegevuse tulud

Viru-Nigula valla eelarvestrateegia põhitegevuse tulude prognoos on toodud tabelis 4. Selle tabeli koostamise aluseks on Rahandusministeeriumi eelarvestrateegia koostamise vorm, kus põhitegevuse tulud on jaotatud oma sisult nelja valdkonda: maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused ning muud tegevustulud.

Tabel 4. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude täitmine 2024 ja prognoos 2025–2029.

Viru-Nigula	2024 täitmine	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	11 172 928	11 214 997	11 797 750	12 261 200	12 818 257	13 296 657
Maksutulud	5 994 521	6 330 048	6 807 750	7 221 200	7 648 257	8 026 657
sh tulumaks	5 826 401	6 100 000	6 557 500	6 950 950	7 368 007	7 736 407
sh maamaks	167 903	229 798	250 000	270 000	280 000	290 000
sh muud maksutulud	218	250	250	250	250	250
Tulud kaupade ja teenuste müügist	748 854	709 493	750 000	750 000	750 000	750 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	4 307 737	4 067 456	4 170 000	4 220 000	4 320 000	4 420 000
sh tasandusfond	1 285 335	1 214 581	1 220 000	1 220 000	1 220 000	1 220 000
sh toetusfond	2 811 193	2 677 660	2 750 000	2 800 000	2 900 000	3 000 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	211 209	175 215	200 000	200 000	200 000	200 000
Muud tegevustulud	121 816	108 000	70 000	70 000	100 000	100 000

Põhitegevuse tulude muutus on eelarvestrateegia perioodil kavandatud konservatiivselt. Kõige suurema osakaaluga põhitegevuse tululiik on füüsilise isiku tulumaks (FIT), moodustades valla eelarve tuludest ca 55%.

Tulumaksu laekumise prognoosi aluseks on neli peamist komponenti: maksumaksjate arv, keskmine brutosissetulek, tööhõive ja FIT laekumise brutotulu protsent (riigi keskvalitsuse otsusel). Prognooside koostamisel on arvestatud piirkonna senist näitajate dünaamikat.

01. jaanuar jõustus tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega võrdsustatakse 2027. aastaks omavalitsustele pensionituludelt makstav tulumaksumäär muude tuludega.

Vastuvõetud seadusega muudeti kohalike omavalitsuste üksustele tulumaksu eraldamise põhimõtteid. Aastatel 2025–2027 suurendatakse järk-järgult füüsilise isiku riiklikult pensionilt eraldatavat tulumaksu praeguselt 2,5%-lt kuni 10,23%-ni, vähendades samal ajal järk-järgult muudelt tuludelt saadavat tulumaksu osa 11,89%-lt 10,23%-le. Kahe laekumise võrdsustumise tulemusel suurenevad nende kohalike omavalitsuste tulud, kus eakate osakaal on kõrge, olles seega finantsiliselt võrdsemas seisus nende omavalitsustega, kus on kõrgem tööealiste osakaal ja palgatase.

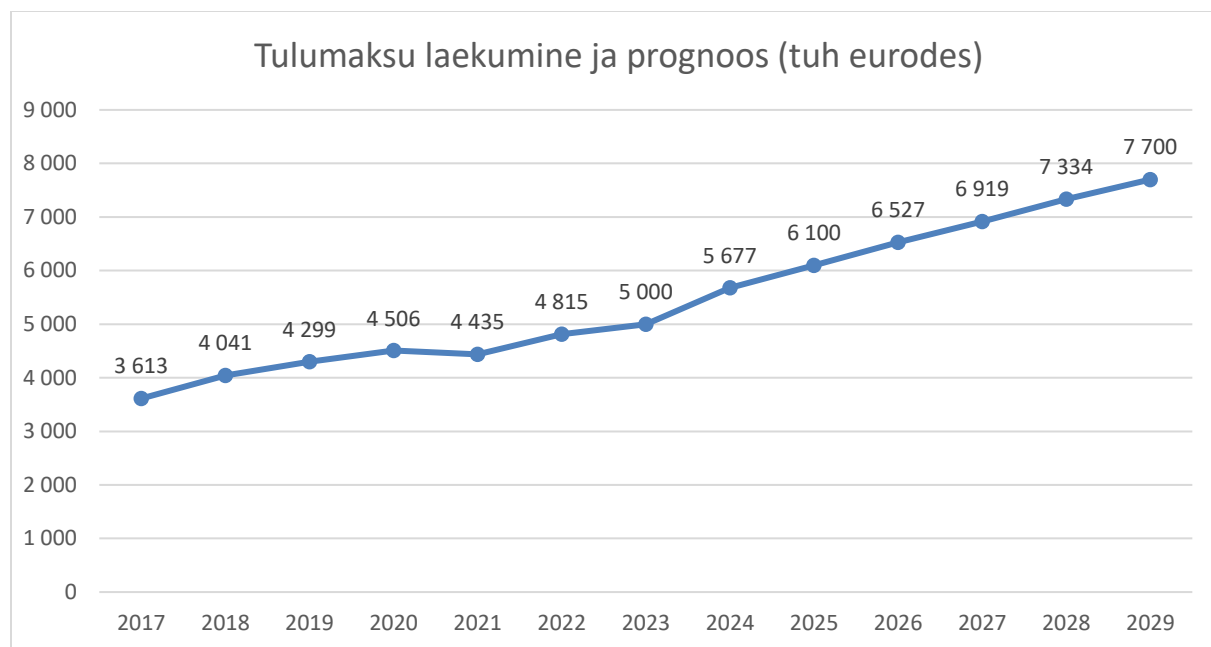
Kohalikele omavalitsustele laekuva tulumaksu osa arvestamise määrad on vastu võetud muudatuse kohaselt järgmised:

- * 2025. aastal pensionituludelt 5,50% ja füüsilise isiku muudelt tuludelt 11,29%;
- * 2026. aastal pensionituludelt 8,50% ja füüsilise isiku muudelt tuludelt 10,64%;
- * 2027. aastast alates pensionituludelt ja füüsilise isiku muudelt tuludelt ühtemoodi 10,23%.

Seadus arvestab lisaks ka nende kohalike omavalitsustega, kes annavad tulevikus tulumaksu kasvust osa ära. Leevendusmeetmena kehtestatakse piirmäär, millest rohkem ei saa muudatuse tulemusel väheneda ühegi omavalitsuse tulubaas (tulumaks ja tasandusfond) – võrreldes stsenaariumiga, kui midagi ei muudeta:

- * 2025. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 1,5%;
- * 2026. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 2,0%;
- * 2027. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 2,5%;
- * 2028. ja 2029. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 3,0%.
- * 2030. aastast alates vähendatakse kompensatsiooni 15% võrra aastas kuni 2035. aastani.

FIT laekumise prognoos on esitatud joonisel 5. Näitaja iseloomustamiseks on 2017 – 2029 aastast perioodi, mis annab ülevaatlikuma pildi FIT dünaamikast.

Joonis 5. Füüsilise isiku tulumaksu laekumine 2017-2024 ja prognoos kuni 2029.

Tabelis 5 on esitatud FIT laekumise võrdlus aastatel 2024 ja 2025. Muutuse protsent on kasv/langus konkreetse kuu kohta.

Tabel 5. 2024/2025 aasta FIT laekumise võrdlus (jaanuar-august).

Kuu	2024	2025	Vahe	Muutus %
Jaanuar	469640	535162	65 522	13,95%
Veebruar	452599	486092	33 493	7,40%
Märts	450536	494474	43 938	9,75%
Aprill	465559	502749	37 190	7,99%
Mai	501869	558895	57 026	11,36%
Juuni	477713	585701	107 988	22,61%
Juuli	515 204	538 142	22 938	4,45%
August	490 908	523 367	32 459	6,61%

Viru-Nigula Vallavolikogu on kehtestamas uued maamaksumäärad. Eelarvestrateegiasse on Viru-Nigula Vallavalitsus teinud ettepaneku 20% määra kasvaks.

Tulud kaupade ja teenuste müügist (omatulud) moodustavad valla eelarve tuludest ca 6%. Eelarvestrateegiasse on kavandatud laekumiste kasv vastavalt kohaliku omavalitsuse enda maksumäärade, üüride ja rentide muudatustest ning kasv prognoositavateks aastateks lähtudes kaupade ja teenuste hindade üldisest kallinemisest.

Saadavad toetused moodustavad valla eelarve tuludest olulise osa ehk ca 35%. Toetuste kavandamisel on arvestatud, et need kasvavad üldise majanduskasvu tasemel.

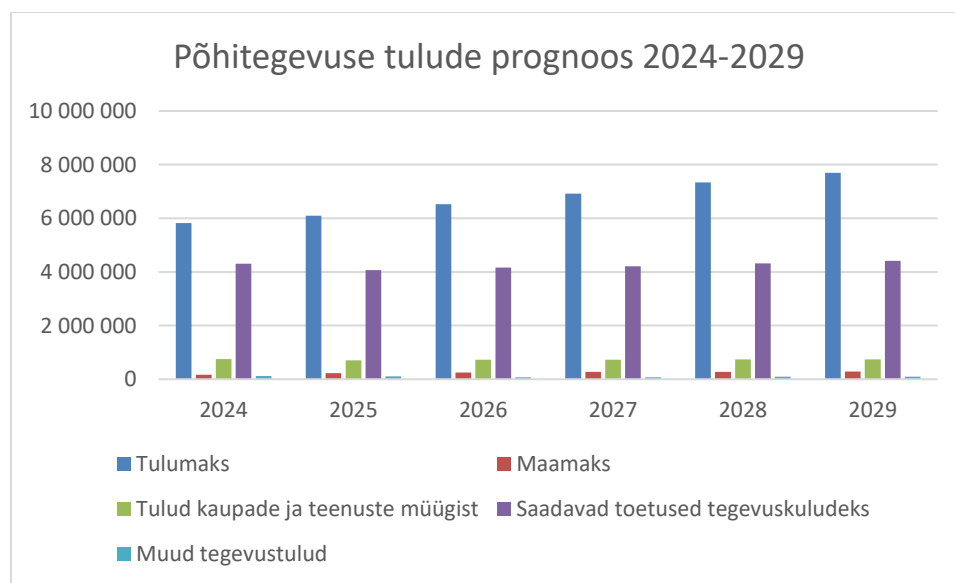
Riigi eelarvest laekuvate tasandusfondi ja toetusfondi osas on kavandatud laekumised konservatiivsed. Seaduse muutustest, mis korrigeerivad kohalike omavalitsuste tulubaasi aluseid, võivad summad eelarvestrateegia perioodil muutuda. Muude toetuste laekumised on prognoositud senist laekumise dünaamikat arvestades.

Põhitegevuse tulude kasv on planeeritud aastate lõikes ca 4%.

Põhitegevuse tulude laekumist mõjutavad tegurid on järgmised:

- Üleüldine majanduse areng riigis, maakonnas ja vallas. Arvestades Eesti riigi majanduse avatust, on kõige suurem mõjutaja kogu maailma majandus ja tema käekäik.
- KOV tulubaasi mõjutavad riigi keskvalitsuse otsused – üksikisiku tulumaksu, maamaksu, riigi eelarve toetused jt otseselt või kaudselt mõjuvad otsused.
- Euroopa Liidu projektitoetuste mahud järgmistel toetusperioodidel.
- Kohalikud otsused Viru-Nigula valla poolt osutatavate teenuste ja müüdavate kaupade maksumuste kohta.
- Eesti linnastumise jätkumine Tallinna, aga ka maakonnakeskuse Rakvere suunas.

Põhitegevuse tulude struktuuri prognoosi 2024–2029. aastatel iseloomustab joonis 6.

Joonis 6. Põhitegevuse tulud 2024–2029.

Põhitegevuse tulude planeerimisel eelarvestrateegias seatakse järgmised eesmärgid:

- Põhitegevuse tulude tegelik laekumine on vähemalt 100% ja riskid on võimalikult hästi maandatud.
- Põhitegevuse tulude kasv peab olema kiirem kui põhitegevuse kulude kasv.

- Tulude suurendamine, kasutades selleks seadusega lubatud võimalusi ning paremat/efektiivsemat majandamist.

3.2. Põhitegevuse kulud

Viru-Nigula valla põhitegevuse kulude prognoos on toodud tabelis 6.

Tabel 6. Viru-Nigula valla põhitegevuse kulude täitmine 2024 ja prognoos 2025–2029.

Viru-Nigula	2024 täitmine	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	10 629 649	11 205 027	11 356 900	11 597 064	11 856 581	12 122 419
Antavad toetused tegevuskuludeks	1 288 694	1 345 688	1 372 602	1 413 780	1 470 331	1 529 144
Muud tegevuskulud	9 340 954	9 859 339	9 984 298	10 183 284	10 386 250	10 593 275
sh personalikulud	6 695 718	7 030 379	7 100 683	7 242 696	7 387 550	7 535 301
sh majandamiskulud	2 653 857	2 792 760	2 848 615	2 905 588	2 963 699	3 022 973
sh muud kulud	-8 620	36 200	35 000	35 000	35 000	35 000

Kulude struktuuris on toodud jaotus eraldi toetuste, personalikulude, majandamiskulude ja muude kulude lõikes. Vallavalitsus kui kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus ning ametiasutuse hallatav asutus võivad sõlmida lepingu, millega kaasneb väljaminek tulevastel eelarveaastatel, juhul kui sellega on arvestatud eelarvestrateegias. Siia hulka ei loeta jooksvate majanduskulude hankeid. Kui väljaminekuga ei ole eelarvestrateegias arvestatud, võib lepingu sõlmida ainult volikogu loal.

Põhitegevuse kulude kasv on planeeritud konservatiivselt ja on enam-vähem võrreldav põhitegevuse tulude kasvuga. Põhitegevuse kulude maht on eelarvestrateegia perioodil vahemikus 11,2-12,1 miljonit eurot. Kulude mahu kasvul on mitu põhjust:

- Riigi keskvalitsuse otsused palgatõusuks riigi eelarvest. Kohalikud omavalitsused panustavad oma eelarvetest lisavahendeid, et tagada konkurentsivõimeline palgatase.
- Riigi eelarve eraldised tegevuskulude toetuseks suurenevad. Näiteks toetused sotsiaalseteks garantiideks, teede hoolduseks ja mitmesugusteks projektitoetusteks.
- Kohaliku omavalitsuse enda otsused – eelarvetasakaalu hoidmiseks suurendatakse ka teiste valdkondade alaeelarveid.
- Üleüldine hindade (THI) tõus, mis suurendab kohalike omavalitsuste müüdavate kaupade ja teenuste maksumusi.

Põhitegevuse kulude kärpimise võimalused on järgmised:

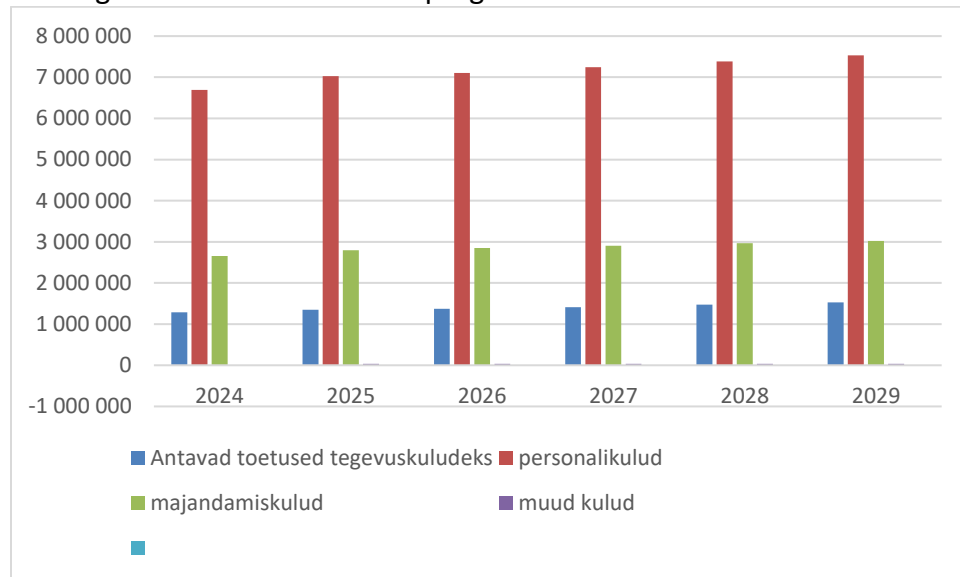
- Optimeerida valla halduskulusid.
- Ühishangetel (allasutused, naabervallad jne) saavutada kaupade ja teenuste ostmisel suuremad mahud, mis annaksid võimaluse hangetel saada soodsamad hinnad.

- Optimeerida kõikide valdkondade struktuurid.
- Optimeerida taristu ülalpidamise kulusid ja vabaneda mittevajalikest varadest.
- Delegeerida vajadusel tegevused valla sõltuvatele üksustele.
- Kaasata tegevustesse kolmandat sektorit.
- Optimeerida juhtimist, tõsta töötajate motivatsiooni ja pädevusi, võimekust teha tööd produktiivsemalt.

Eesmärgid põhitegevuse kulude planeerimisel:

- Põhitegevuse kulude kasv peab jääma väiksemaks põhitegevuse kasvutempost.
- Hallatavate asutuste töötajatele tagada eelarvestrateegia perioodil võrreldav palgakasv Lääne-Viru maakonna keskmise palgakasvuga.
- Kulude vähendamiseks optimeerida juhtimiskulusid, vähendada majandamiskulusid, ühtlustada toetused, maksud jne.

Põhitegevuse kulude struktuuri prognoosi 2025-2029 aastal iseloomustab joonis 7.

Joonis 7. Põhitegevuse kulud tegelik 2024, prognoos 2025–2029.

Põhitegevuse kulude struktuuris on kõige suuremad personalikulud – ca 62%, majandamiskulud moodustavad ca 1/3 kõikidest põhitegevuse kuludest. Teised kulud on väiksema osatähtsusega. Selline jaotus kehtib kõikidel eelarvestrateegias kirjeldatud aastatel.

3.3. Investeeringustegevus

Tabel 8. Viru-Nigula valla investeeringud valdkondade lõikes.

Investeeringuobjektid* (alati "+" märgiga)		2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
02 Riigikaitse		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
03 Avalik kord ja julgeolek		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
04 Majandus		1 651 865	465 000	450 000	1 400 000	200 000
sh toetuse arvelt		354 264	215 000	0	900 000	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		1 297 601	250 000	450 000	500 000	200 000
05 Keskkonnakaitse		0	24 194	618 710	500 000	0
sh toetuse arvelt		0	19 355	470 968	400 000	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0	4 839	147 742	100 000	0
06 Elamu- ja kommunaalmajandus		66 423	243 208	15 000	15 000	15 000
sh toetuse arvelt		0	31 691	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		66 423	211 517	15 000	15 000	15 000
07 Tervishoid		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon		0	193 122	0	0	0
sh toetuse arvelt		0	150 748	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0	42 374	0	0	0
09 Haridus		26 431	170 000	2 449 280	0	0
sh toetuse arvelt		0	84 000	1 714 496	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		26 431	86 000	734 784	0	0
10 Sotsiaalne kaitse		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
KÕIK KOKKU		1 744 719	1 095 524	3 532 990	1 915 000	215 000

<i>sh toetuse arvelt</i>		354 264	500 794	2 185 464	1 300 000	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		1 390 455	594 730	1 347 526	615 000	215 000

Tabel 9 iseloomustab Viru-Nigula valla eelarvest kavandatud investeeringuid objektide lõikes, mis on kajastatud valla arengukavas.

Tabel 9. Viru-Nigula valla investeerimisobjektid 2025-2029 prognoos.

04 Pindamine		200 000	180 000	200 000	100 000	200 000
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		200 000	180 000	200 000	100 000	200 000
04 Kirikaia tänav		0	20 000	0	100 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			20 000		100 000	
04 Kunda Mäe tänava rek. (sademevesi, tänav)		0	0	50 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>				50 000		
04 Kergtee Kunda-Malla-Viru- Nigula -Kanguristi-Pada (lisalõigud)		0	0	200 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>				200 000		
04 Mahu sadam		0	265 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			215 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			50 000			
04 Kunda linna Pargi, Pargi põik, Mäe ja Tähe tn sademeveekanaliseerimise katendite rajamine		1 426 865	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		354 264				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		1 072 601				
04 Viru-Nigula Vabadussamba rekonstrueerimine		25 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		25 000				
04 Aseri Tööstusala					1 200 000	

sh toetuse arvelt					900 000	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)					300 000	
05 Jäätmejaam Aseri		0	24 194	588 710	0	0
sh toetuse arvelt			19 355	470 968		
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			4 839	117 742		
05 Jäätmejaam Kunda		0	0	30 000	500 000	0
sh toetuse arvelt					400 000	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)				30 000	100 000	
06 Aseri sadevee projekt		0	141 960	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			141 960			
06 Lähta lageda elamuala		0	15 000	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			15 000			
06 Hajaasustuse programm		11 423	15 000	15 000	15 000	15 000
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		11 423	15 000	15 000	15 000	15 000
06 HAUDI Viru-Nigula kalmistu		20 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		20 000				
06 Tehnika väljavahetamine		35 000	71 248	0	0	0
sh toetuse arvelt			31 691			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		35 000	39 557			
08 Aseri väljõusaal		0	18 747	0	0	0
sh toetuse arvelt			11 248			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			7 499			
08 Kunda ja Aseri terviseradade valgustus koos rajahooldusmasinaga		0	174 375	0	0	0
sh toetuse arvelt			139 500			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			34 875			
09 Aseri Keskusehoone (kooli 2)		26 431	120 000	2 449 280	0	0

sh toetuse arvelt			84 000	1 714 496		
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		26 431	36 000	734 784		
09 Haridusmaja Kundas		0	50 000	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			50 000			
KÕIK KOKKU		1 744 719	1 075 524	3 532 990	1 915 000	215 000
sh toetuse arvelt		354 264	500 794	2 185 464	1 300 000	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		1 390 455	574 730	1 347 526	615 000	215 000

Investeeringute rahastamiseks on kolm võimalust – oma eelarve vabadest vahenditest, võtta laenu ja kaasata projektitoetused. Investeeringute kavas on projektitoetuste osakaal 47% ja omavahendite osakaal 53% kokku eelarvestrateegia perioodil, mis paneb suured lootused ja kõrged nõudmised projektitaotluste kirjutajatele ja projekti läbiviijatele. Ülimalt oluline on taotluste esitamisel järgida eelarvestrateegias vastu võetud fiskaalpoliitilisi põhimõtteid, näiteks põhitegevuse tulemi suurust.

Eesmärgid investeeringute teostamisel:

- Võimalikult palju teha vajaduspõhiseid taotlusi Euroopa Liidu struktuurifondidesse saamaks maksimaalselt lisaraha valda vajalikeks investeeringuteks.
- Investeeringutega saavutada efekt juhtimiskulude ja majanduskulude kokkuhoiuks.
- Investeeringute tegemisel lähtuda valla tasakaalustatud ja jätkusuutlikust arengupõhimõttest.

3.4. Finantseerimistegevus

Viru-Nigula valla finantseerimistegevust kajastab tabel 10.

Tabel 10. Viru-Nigula valla finantseerimistegevus 2025-2029 prognoos.

Viru-Nigula vald	2024 täitmine	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve
Finantseerimistegevus	218 142	727 827	-100 000	740 000	0	-550 000
Kohustiste võtmine (+)	600 000	1 181 827	450 000	1 340 000	600 000	
Kohustiste tasumine (-)	-381 858	-454 000	-550 000	-600 000	-600 000	-550 000

Laenude võtmine on vajalik investeeringute tagamiseks ja seda tehakse kooskõlas eelarve võimekusega – vabad vahendid põhitegevuse tulemist ja kinnipidamine seadustest, mis puudutavad kohalike omavalitsuste netovõlakooormuse arvutamist.

Finantseerimistegevuse eesmärgid:

- Kohustiste võtmisel lubada maksimaalseks netovõlakoormuseks kuni 50% aastas.
- Kohustiste võtmisel ei tohi väheneda valla finantsjätkusuutlikkus.
- Kohustiste võtmine ei ole lubatud põhitegevuse kulude katteks.
- Kohustiste võtmisel lähtuda põhimõttest, et prioriteet on sellega saavutada lisaraha kaasamine.

Tabel 11 iseloomustab Viru-Nigula valla likviidsete varade dünaamikat.

Tabel 11. Viru-Nigula valla likviidsete varade muutus 2025-2029 prognoos.

Viru-Nigula vald	2024 täitmine	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	312 503	-469 252	2 120	162 610	252 676	315 238
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	123 821	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	482 384	13 132	15 252	177 863	430 539	745 778

Eesmärgid likviidsete varade planeerimisel:

- Tagada pidevalt, sh ka jooksva kuupäeva, valla arvetel likviidsus.
- Juhul, kui aastalõpu jäägis on likviidseid (vabu) vahendeid rohkem kui kavandatud, siis tohib neid kasutada ainult:
 - ✓ kohustuste kiiremaks tagasimakseks või
 - ✓ arengukavas kavandatud investeeringute teostamiseks.

Kohalike maksude rakendamist eelarvestrateegia perioodil ei kavandata. Kohalike maksude tulusus on suhteliselt tagasihoidlik ja mõnede maksude rakendamine on omakorda suure kulukusega ehk madala rentaabluks. Seaduste muutumisel võib situatsioon muutuda.

4. Ülevaade vallast

Viru-Nigula valla finantsnäitajate prognoos on esitatud tabelis 12.

Tabel 12. Viru-Nigula valla finantsnäitajad 2024 täitmine ja 2025-2029 prognoos.

Viru-Nigula vald	2024 täitmine	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	11 172 928	11 214 997	11 797 750	12 261 200	12 818 257	13 296 657
Põhitegevuse kulud kokku	10 629 649	11 205 027	11 356 900	11 597 064	11 856 581	12 122 419
Põhitegevuse tuleml	543 279	9 970	440 850	664 136	961 676	1 174 238
Investeeringustegevus kokku	-572 739	-1 207 049	-338 730	-1 241 526	-709 000	-309 000
Eelarve tuleml	-29 459	-1 197 079	102 120	-577 390	252 676	865 238
Finantseeringustegevus	218 142	727 827	-100 000	740 000	0	-550 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	312 503	-469 252	2 120	162 610	252 676	315 238
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	123 821	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	482 384	13 132	15 252	177 863	430 539	745 778
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	3 109 996	3 837 823	3 737 823	4 477 823	4 477 823	3 927 823
Netovõlakooormus (eurodes)	2 627 612	3 824 691	3 722 570	4 299 960	4 047 284	3 182 045
Netovõlakooormus (%)	23,5%	34,1%	31,6%	35,1%	31,6%	23,9%
Netovõlakooormuse ülemmäär (eurodes)	8 938 342	8 411 248	8 258 425	7 969 780	7 690 954	7 977 994
Netovõlakooormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,0%	75,0%	70,0%	65,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakooormus (eurodes)	6 310 731	4 586 557	4 535 855	3 669 820	3 643 670	4 795 949

Viru-Nigula valla eelarvestrateegiasse ei konsolideeru ühtegi vallale kuuluvat sõltuvat üksust (nn tütarettevõtet). Seega on tabelis summad ja protsendid identsed valla (arvestusüksuse) eelarvestrateegia osaga.

5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem

Viru-Nigula valla põhitegevuse tulemi prognoos on esitatud tabelis 13.

Tabel 13. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulem 2024 täitmine ja 2025-2029 prognoos.

Viru-Nigula vald	2024 täitmine	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	11 172 928	11 214 997	11 797 750	12 261 200	12 818 257	13 296 657
Põhitegevuse kulud kokku	10 629 649	11 205 027	11 356 900	11 597 064	11 856 581	12 122 419
Põhitegevuse tulem	543 279	9 970	440 850	664 136	961 676	1 174 238

Eesmärgid:

- Põhitegevuse tulem võiks katta kohustiste tagasimakse summa aastas (põhiosa + intressid).
- Põhitegevuse tulem peab kasvama.
- Põhitegevuse tulem peab tagama omafinantseerimise võimekuse koefitsiendi kasvu eelarvestrateegia perioodi lõpuks.
- Järgida fiskaalpoliitilist põhimõtet, et „heal ajal“ tuleb korjata reserve.

Eelarvestrateegias on püütud nimetatud eesmäärke järgida.

6. Arvestusüksuse võlakoorem

Viru-Nigula valla netovõlakoormuse prognoos on esitatud tabelis 14.

Tabel 14. Viru-Nigula valla netovõlakoormus.

	2024 täitmine	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	3 109 996	3 837 823	3 737 823	4 477 823	4 177 823	3 627 823
Netovõlakoormus (eurodes)	2 627 612	3 824 691	3 736 110	4 370 830	3 872 424	3 058 168
Netovõlakoormus (%)	23,5%	34,1%	31,8%	35,8%	30,3%	23,1%
Netovõlakoormuse ülemäär (eurodes)	8 938 342	8 411 248	8 219 575	7 932 516	7 658 392	7 947 404
Netovõlakoormuse individuaalne ülemäär (%)	80,2%	75,0%	70,0%	65,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	6 310 731	4 586 557	4 483 465	3 561 685	3 785 969	4 889 236

Eelarvestrateegia perioodil võetavad laenud püsivad lähimatel aastatel sarnases suurusjärgus. Netovõlakoormus moodustab strateegia prognoosisperioodi viimasel aastal 23,1% põhitegevuse tuludest.

7. Finantsvõime

Valla finantsnäitajad on kooskõlas finantsdistsipliini tagamise meetmetega KOFS vastavaid paragrahve silmas pidades.

Eelarvestrateegia perioodil 2025-2029 on Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude ja kulude suhe positiivne ning kasvavas trendis. Samas valla eelarve tulem on negatiivne, kuna vajalikud investeerimiskohustused ületavad investeerimiseks kasutada olevat põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahet. Investeeringuteks jääb ainult valla enda eelarve vahenditest väheks. Kaasatakse laene ja projektitoetusi.

Rahandusministeerium jälgib KOVi ja KOV arvestusüksuse põhitegevuse tulemit ja netovõlakoomust. Samas on ministeerium täiendavalt teinud juurde [finantsindeksi mudeli](#), mille kohaselt hinnatakse omavalitsuse finantsseisu. Antud mudelisse kuulub 7 komponenti, kus hinnatakse:

- 1) võimekust teenindada võetud kohustusi;
- 2) võimekust tagada omavahenditest põhivara säilimine;
- 3) finantsvõimet ootamatutes olukordadeks;
- 4) võimet tasuda konkurentsivõimelist töötasu;
- 5) võimet tõsta teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust;
- 6) võimet tasuda intresse;
- 7) investeerimisvajadus hoonete seisukorrast lähtuvalt.

Finantsolukorda hinnatakse skaalal 1 (väga halb) kuni 5 (väga hea). Viru-Nigula valla 2023.a finantsindeks antud mudeli kohaselt oli 2,71. 2024. aastal oli indeks 2,29. Kõige nõrgem näitaja oli likviidsed varad 1 ning teine madalam näitaja oli põhitegevuse tulem amortisatsioonist 1. 2024.aastal oli Viru-Nigula vald finantsindeksi poolest Eestis veidi alla keskmise.

Alljärgnevas graafikus on 7 komponenti 2024. aastal eraldi välja toodud. 2005-2024 dünaamika graafiliselt.

